

Suunnittelutarveratkaisu Hituran aurinkovoimala, alue A

Teklupaj 29.08.2023 § 54

309/10.03.00.01/2023

Ennakkovaikutusten arviointi laadittu: Kyllä [] Ei []

Liitteet: hakemus, karttaote, aluepiirustus, hakemussuunnitelma , ympäristöolosuhdeselvitys, Kainuun ELY-keskuksen lausunto, POP ELY lausunto, Pohjois-Pohjanmaan museo lausunnot arkeologinen kulttuuriperintö ja rakennettu kulttuuriympäristö, kaavoittajan lausunto, vs. ympäristösihteerin lausunto

Oheismateriaali: Valtakirja ja valtuutus, ei julkinen JulKL 7 §

Valmistelija

Vt. rakennustarkastaja Ari Ojala, p. 040 3447 250

Asia Aurinkoenergian tuotantoalue

Hakija Callio-Hitura Solarpark Oy
Y-tunnus: 3291498-2
Heikkiläntie 7
00210 HELSINKI
otto.norokorpi@skarta.fi
044 4252 940

Rakennuspaikka

Kylä
Järvikylä

Koko tila/määräala
Määräala

Kiinteistötunnukset 535-401-8-159, 535-401-8-161, 535-401-8-163, 535-401-8-167, 535-401-8-171, 535-401-8-173, 535-401-8-201, 535-401-45-1, 535-401-8-140, 535-401-8-165, 535-401-8-169, 535-401-9-81, 535-401-46-1, 535-401-9-89, 535-401-8-171, 535-401-9-87, 535-401-9-85, 535-401-9-83, 535-401-9- 117, 535-401-9-99, 535-401-9-93, 535-401-9-94, 535-401-9-52, 535-401-9-79, 535-401-9-91, 535-401-9- 148, 535-401-9-95, 535-401-16-92, 535-401-13-121, 535-401-16-78, 535-401-16-31, 535-401-16-66, 535- 401-16-65, 535-401-16-63, 535-401-16-56, 535-401-16-72, 535-401-16-82, 535-401-17-14, 535-401-17-23, 535-401-17-16, 535-401-17-12, 535-401-17-36, 535-401-17-25, 535-401-17-34, 535-401-17-22. 535-401-6-146, 535-401-8-287, 535-401-6-374, 535-401-8- 233, 535-401-8-264, 535-401-8-272, 535-401-8-309, 535-401-14-74, 535-401-51-4, 535-401-55-2, 535-401- 78-6

Pinta-ala

n. 182 ha

Hanke Aurinkoenergan tuotantoalueen rakentaminen.

Rakennuspaikan sijainti

Rakennuspaikka sijaitsee Nivalan Järvikylällä n. 10.5 km:n etäisyydellä Nivalan keskustasta kaakkoon Järvikyläntien eteläpuolella Hituran vanhan kaivosalueen rikastuhiekka-altaalla.

Naapurien kuuleminen

Kuulemisesta säädetään MRL:n 173 §:ssä ja MRA:n 86 §:ssä. Ennen asian ratkaisemista on naapureille ja muille, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin hanke saattaa huomattavasti vaikuttaa, varattava tilaisuus kirjallisen muistutuksen tekemiseen.

Rakennusvalvonta on järjestänyt julkisen kuulemisen hankkeen johdosta. Hankkeesta on tiedotettu Nivalan kaupungin ilmoitustaululla 27.6.-28.7.2023 ja Nivala-lehdessä 29.6.2023.

Huomautukset

Asianosaiset eivät jättäneet huomautuksia suunnittelutarveratkaisusta.

Lausunnot

Hankkeesta on pyydetty Ilmavoimien esikunnan, kaavoittajan, ympäristösihteerin, Pohjois-Pohjanmaan museon, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausunnot.

Ilmavoimien esikunta ei antanut lausuntoa hankeesta.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ei antanut lausuntoa alueen-A suunnittelutarveratkaisuhakemuksesta.

Kaavoittaja on puoltanut hakemusta ja lausunut seuraavaa:

” Suuret maaperusteiset aurinkovoimalat varaavat alleen suuria maa-alueita, jolloin saattaa syntyä maankäyttömuotojen välistä kilpailua. Tämän vuoksi maankäytön ohjauksessa painotetaan tyypillisesti aurinkoenergian tuotantolaitosten sijoittamista esimerkiksi viljelykelpoisten alueiden ulkopuolelle tai alueille, joiden viljavuus tai ekologinen arvo on pieni. Maisemavaikutukset ovat laajojen aurinkoenergian tuotantoalueiden merkittävimpiä ympäristövaikutuksia, jotka koostuvat maiseman rakenteen, luonteen ja laadun muutoksista sekä visuaalisista vaikutuksista ja joiden voimakkuus vaihtelee tarkastelupisteen sekä vuorokauden- ja vuodenajan mukaan. Ympäröivän maiseman topografialla, peitteisyydellä, ominaispiirteillä ja sietokyvyllä on suuri merkitys koettujen visuaalisten vaikutusten voimakkuuteen ja laajuuteen. Maisemavaikutukset voidaan minimoida välttämällä alueita, joissa aurinkopaneelit dominoivat maisemaa. Hituran jätealtaalle suunnitteilla oleva aurinkovoimapuisto soveltuu alueelle mainiosti. Alue on kaivoksen sulkutoimenpiteiden vuoksi pidettävä puustosta vapaana joten jonkinlainen taloudellinen toiminta tukee alueen kunnossapitoa. Lisäksi alue sijaintinsa vuoksi ei muuta maisemakuvaa Järvikyläntieltä eikä kalajokilaakson Kulttuurimaisema-alueelta katsottuna.”

Ympäristösihteeri on puoltanut hakemusta ja lausunut seuraavaa:

” Vanha kaivosalue soveltuu hyvin aurinkopaneelien sijoituspaikaksi, alueen maisema- ja käyttöarvojen ollessa suljetun kaivoksen vuoksi pienet. Toimijan laatima ympäristöselvitys arvioi hankkeen ympäristövaikutukset pieniksi. Paneelien sijoittelussa ja maakaapeloinnissa on huomioitava vaikutukset maaperään ja vesistöön riittävästi suojaetäisyyksillä ja niin, ettei maan muokkaus päästä haitallisia aineita leviämään ympäristöön. Toiminta ei saa häiritä kaivosalueen jälkihoitoa ja seuranta.”

Pohjois-Pohjanmaan museo antoi hankkeen johdosta kaksi lausuntoa, ensimmäinen lausunto käsitteli alueen arkeologiaa ja toinen alueen rakennettua kulttuuriympäristöä.

” NIVALA Hitura A-alue, aurinkopuiston suunnittelutarveratkaisun hakemussuunnitelma / arkeologia

Nivalan kaupungin rakennusvalvonta on pyytänyt Pohjois-Pohjanmaan museolta lausuntoa Nivalan aurinkopuiston, Hitura A-alueen suunnittelutarveratkaisun hakemussuunnitelmasta. Tämä Pohjois-Pohjanmaan museon lausunto koskee arkeologista kulttuuriperintöä.

Skarta Energy Oy hakee suunnittelutarveratkaisua Nivalan Hituran alueelle rakennettavalle aurinkovoimapuistolle. Hankealue sijaitsee noin 9 kilometrin päässä Nivalan keskustasta etelään, entisen kaivosalueen rikastushiekka-altaalla ja sen ympäristössä. Hankealueen koko on noin 180 ha, josta noin 40 ha sijoittuu metsäalueelle, noin 100 ha allasalueelle (noin 20 ha väistö-/huoltoväljyyttä) ja 40 ha on alueen suojavyöhykettä. Tämän A-alueen rinnalla suunnitellaan B-aluetta lakkautetun kaivospiirin pohjoisalueille. Aurinkopuiston tuottama sähkö johdetaan 33 kV maakaapelilla puiston osista kohti sähköasemaa. Sähköaseman paikka on suunniteltu Kummuntien varteen, joka sijaitsee alueen A pohjoispuolella, suunnittelutarvealueella B1.

Hituran A-alueelle suunnitellaan rakennettavaksi aurinkovoimalan paneelientä, useita muuntamoita ja puiston vaatimat pienet huoltorakennukset.

Toimenpidelupahakemukseen on sisällytetty parhaan käsityksen mukaiset luonnokset aluerakennelmista. Puiston käytön ja kunnossapidon vaatimille huoltorakennuksille, sähköasemalle sekä akkuasemalle on haettu erikseen rakennuslupa. Kyseiseen alueelliseen huoltorakennuskeskittymään on liittymässä toinenkin mahdollinen suunnittelutarvealue B. Paneelien, muuntamoiden ja huoltorakennusten sijoittelu aurinkopuistoalueella tarkentuu myöhemmin.

Hankealueelta ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäänöksiä tai muita arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita. Suunnittelualue on kuulunut arkeologisen inventoinnin piiriin viimeksi vuonna 2005 Nivalan kaupungin inventoinnin

yhteydessä. Vaikka aiempi arkeologinen selvitys on vanha, Pohjois-Pohjanmaan museo arvioi, että suunnittelualue ei ole maastoltaan ja topografialtaan potentiaalista uusille arkeologisen kulttuuriperinnön kohteille. Suurin osa hankealueesta sijaitsee lisäksi entisellä rikastushiekka-, selkeytys- ja palautusvesiallasvyöhykkeellä, jonka vuoksi aluetta on jo muokattu runsaasti. Hankealueelle ei ole tarvetta tehdä arkeologista selvitystä.

Suunnittelutarveratkaisuluvan myöntämiselle ei ole muinaismuistolain mukaista estettä. Museo kuitenkin muistuttaa, että mikäli esimerkiksi rakentamistöiden yhteydessä tavataan merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä tai irtaimia muinaisesineitä, tulee työ muinaismuistolain 14 § sekä 16 § mukaisesti keskeyttää ja viipymättä ilmoittaa asiasta Pohjois-Pohjanmaan museoon (kulttuuriymparisto.ppm@ouka.fi). Pohjois-Pohjanmaan museolla ei ole muuta huomautettavaa hankkeesta arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.”

” NIVALA Hituran aurinkovoimalan alueiden A ja B1 suunnittelutarveratkaisut / rakennettu kulttuuriympäristö

Nivalan kaupunki on pyytänyt Pohjois-Pohjanmaan museon lausuntoa suunnittelutarveratkaisusta, jotka koskevat Hituran vanhalle kaivosalueelle suunnitteilla olevan aurinkovoimalan rakentamista. Suunnittelualue on jaettu kahteen osaan ja erillisille suunnittelutarvehakemuksille: alue A ja alue B1. Tämä museon lausunto koskee rakennettua kulttuuriympäristöä ja arvokkaita maisema-alueita.

Skarta Energy Oy hakee suunnittelutarveratkaisua koskien noin 180 ha laajuisen aurinkovoimapuiston rakentamista Nivalan Hituran alueelle, entisen kaivosalueen rikastushiekka-altaalle ja sen ympäristöön. Hituran alueelle suunnitellaan rakennettavaksi aurinkovoimalan paneelikenttiä, useita muuntamoita ja puiston vaatimat pienet huoltorakennukset. Hankealue sijaitsee noin 9 km Nivalan keskustasta etelään.

Hituran aurinkopuiston hankealue A sijaitsee Hituran kaivoksen rikastehiekka-alueilla. Alueeseen kuuluu rikastushiekka-, selkeytys- ja palautusvesiallasvyöhykkeiden lisäksi viereistä metsäistä aluetta allaspadon vaikutuspiirissä. Hankealue rajautuu metsä- ja peltoalueisiin sekä hautausmaa-alueeseen. Hituran aurinkopuiston hankealue B-1 sijaitsee entisellä Hituran kaivoksen sivukivialueilla ja yhteydessä. Alueeseen kuuluu sivukivien läjitysalueita, hieman metsä-/peltoaluetta ja tiealueita vieruksineen. Suunnittelualueen pinta-ala kaikkiaan on n. 86 ha.

Hituran aurinkovoimalan suunnittelualue A rajautuu pohjoispuolelta Kalajokilaakson valtakunnallisesti arvokkaaseen viljelymaisemaan (VAM130128), joka kuuluu myös maisemansuojeluohjelmaan (MAO110116). Hituran B1-alue sijaitsee VAMA-alueen aluerajauksen sisäpuolella. Hankesuunnitelman mukaan tarkemmat

havainnekuvat, rakennelmasuunnitelmat ja asemapiirros toimitetaan, kun kaikki tekniset ratkaisut on valittu yhdessä paneeli- ja materiaalityöntekijän kanssa.

Hituran aurinkovoimalahanke sijoittuu osittain (alue B1) Kalajokilaakson valtakunnallisesti arvokkaan viljelymaiseman aluerajauksen sisälle ja osittain (alue A) aluerajauksen välittömään läheisyyteen. Valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille (VAMA-alueet) ei ensisijaisesti tule suunnitella ja rakentaa suurimittakaavaisia energiahankkeita, joilla voi olla vaikutusta maiseman arvoihin. Hituran aurinkovoimalan hankealue sijoittuu kuitenkin kokonaisuudessaan Hituran käytöstä poistuneen kaivoksen rikastushiekka-, sivukivi-, selkeytys- ja palautusvesiallasvyöhykkeiden alueille, eli maisemavaurioita jo kokeneille alueille. Pohjois-Pohjanmaan museon näkemys on, että Hituran aurinkovoimalahankkeen jatkosuunnittelussa tulee tarkoin huomioida Kalajokilaakson valtakunnallisesti arvokas viljelymaisema arvioimalla kattavan selvityksen kautta hankkeen maisemalliset vaikutukset siihen sekä alue B1:n että alue A:n osalta.”

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on hakemuksesta lausunut seuraavaa:

”Nivalan kaupunki pyytää maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 173 § 3 mom. mukaisesti Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta lausuntoa suunnittelutarveratkaisuhakemuksista Hituran kaivosalueen hankealueelle A ja B-1. Tämä lausunto koskee molempia lausuntopyyntöjä. Suunnittelutarvehakemuksia koskevat aineistot ovat olleet nähtävänä Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen eri vastuualueilla ja yksiköissä ja siitä on annettu seuraavaa palautetta:

Luonto ja alueidenkäyttö -yksikkö

Alueidenkäyttöryhmä

Tällä hetkellä Suomessa ei ole yhtenäistä valtakunnallista ohjeistusta tai oikeuskäytäntöä siitä, mitä MRL:n mukaisia lupamenettelyjä teollisen kokoluokan aurinkovoimaloiden rakentamisessa sovelletaan. Hankkeissa tulee ratkaista tapauskohtaisesti, mitä lupamenettelyä kulloinkin sovelletaan. Lupamenettelyn arvioimisessa voidaan kiinnittää huomiota muun muassa hankkeen sijaintiin, suunnittelualueen olosuhteisiin, herkkyyteen ja suunnittelutarpeisiin sekä hankkeesta aiheutuviin vaikutuksiin myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioiden. MRL ei nykyisessä muodossaan mahdollista aurinkovoimaloiden toimenpide- tai rakennuslupien myöntämistä suoraan yleiskaavan perusteella. Mikäli suunnittelutarveratkaisun edellytykset eivät täyty, on alueelle laadittava asemakaava. Nyt esitetyissä hakemuksissa hanke on tarkoitettu toteutettavaksi suunnittelutarveratkaisulla ja toimenpideluvalla tai rakennusluvalla.

ELY-keskus toteaa, että sen tehtävään kuuluu MRL:n 18 §:n perusteella valvoa, että kaavoituksessa, rakentamisessa ja muussa alueiden käytössä otetaan huomioon vaikutuksiltaan valtakunnalliset ja merkittävät maakunnalliset asiat. Merkittävilä osin suunnittelutarveharkintavalta on luvan käsittelijällä, mutta hankkeella saattaa olla vaikutuksia Hituran kaivoksen ympäristöluvan mukaisiin sulkemistoimenpiteisiin ja sulkemistoimenpiteiden jälkivalvontaan, valtakunnallisesti merkittäviin maisema-alueisiin ja maakunnallisesti merkittäviin sähkönsiirtokysymyksiin. Kyseessä voidaan tulkita olevan maakunnallisesti merkittävä aurinkoenergian tuotantohanke². Hanketta koskevan YVA-tarveharkintapyynnön mukaan ensimmäisessä vaiheessa, joka koskee hankealuetta A, aurinkovoimalan teho on noin 75 MW. Hankealueen A ja B-1 kokonaistehoksi on arvioitu <100 MW.

2 Maakunnallisesti merkittävän kokoluokan määrittelyä voidaan lähestyä mm. tarkastelemalla tuotantoalueen vaatimaa sähköverkkoliityntää sekä vertaamalla aurinkoenergiata tuulivoimahankkeiden käsittelyyn maakuntakaavoissa. Tällöin maakunnallisesti merkittävän kokoluokan alarajaksi muodostuisi kapasiteetti 30 MW ja pinta-ala 60 ha.

https://satakunta.fi/wpcontent/uploads/2021/05/101001204_Satakuntaliitto_Esiselvitys_aurinkoenergian_tuotantoalueista_20160428_LOP_PURAPORTTI.pdf

MRL 137 §:ssä on asetettu edellytykset suunnittelutarveratkaisun myöntämiselle. Rakentaminen muun muassa ei saa aiheuttaa haittaa asemakaavoitukselle, yleiskaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle, rakentaminen on sopivaa yhdyskuntateknisten verkostojen kannalta, rakentamisen on oltava sopivaa maisemalliselta kannalta eikä se saa vaikeuttaa erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä. Rakentaminen suunnittelutarvealueella ei myöskään saa johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.

Alueella voimassa olevat Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavat 1.–3.ohjaavat alueen suunnittelua. Hankealueelle ei ole laadittu yleis- tai asemakaavaa. Kaivosalueelle on osoitettu maakuntakaavassa käyttötarkoituksmerkintä, jossa kaivostoiminta päättyy ja/tai alueelle haetaan vaihtoehtoista toimintaa. Teollisen mittakaavan aurinkoenergian tuotantoalueen sijoittamista suositellaan erityisesti jo käytetyille, ei luonnontilaisille alueille. EMMI-hankkeen loppuraportissa on todettu, että nämä käytetyt, ns. brown field -alueet voivat olla esim. pilaantuneiden maiden alueita tai esimerkiksi [...] entisiä teollisuusalueita ja kaivosalueita.³ Hakemuksen mukaista hanketta voidaan pitää maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukaisena maankäyttönä ja siten alueelle soveltuvana. Vaihtoehtoiselle tai uudelle maankäytölle on kuitenkin oltava toimintaedellytykset ko. alueella ja sen on oltava myös yhteensovitettavissa ympäröivään maankäyttöön. Arviointi hankkeen soveltuvuudesta alueelle tulee perustua riittäviin selvityksiin.

3 EMMI-hanke. https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/wp-content/uploads/2023/04/EMMI_TP1_Uusiutuva-energiantuotanto-javetytalous_loppuraportti_11042023.pdf

Hakemuksien aluepiirrosten mukaan kaivosalueen olevia kulkureittejä voidaan hyödyntää aurinkoenergian tuotantoalueella huoltoteinä. Myös maakaapeloinnit on osoitettu olevien kulkureittien varteen. Hankkeen edellyttämät maanrakennustyöt (ml. maakaapelointi) ei saa rikkoa toteutettuja peittorakenteita. Muuntamoiden määrää ei ole esitetty eikä niiden sijainteja ole osoitettu. Hakemuksien mukaan sähköasema, huoltorakennus ja akustoasema sijoittuvat hankealueelle B-1. Hankesuunnitelmissa sähkönsiirtokysymykset ovat kuvattu niukasti. Hakemuksen mukaan aurinkoenergian tuotanto on tarkoitus liittää olevaan 110 kV voimajohtoon. Puheena oleva Hitura-Vepsu 110 kV voimajohtolle on laadittu esiselvitys johdon saneeraamiseksi. ELY-keskus on lausunnossaan 26.4.2022 todennut ettei ko. voimajohtoon saneeraushanke ole YVAL:n edellyttämä hanke. Käsillä olevissa suunnittelutarvehakemuksissa ei ole arvioitu hankkeen vaikutuksia laajemmin alueen sähkönsiirtokapasiteetin riittävyteen. Hankkeen sähkönsiirron edellytysten selvittämiseksi ELY-keskus edellyttää lausunnon pyytämistä voimajohtojen omistajilta.

Hankealueen B-1 lounaispuolella sijaitsee vanhoja kaivostoiminnan aikaisia rakennuksia, joihin on sijoittunut uutta yritystoimintaa. Lisäksi hankealueen B-1 koillispuolella sijaitsee räjähdevarasto, jonka konsultointivyöhykkeeksi Tukes on asettanut 1,5 km. ELY-keskus pitää tärkeänä, että asiasta pyydetään lausunto vastuuviranomaiselta, Tukes:lta, vaikutusten arvioimiseksi. Hakemuksen mukaan hankealueen rakentamisvaiheessa alueella arvioidaan työskentelevän 100–200 henkilöä. Kulut hankealueelle on vt 28 ja yhdystien 7630 kautta. Hakemuksessa ei ole arvioitu tarkemmin hankkeen liikenteellisiä vaikutuksia.

Hankealue A rajautuu sen luoteis-pohjoisnurkasta valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle, joka kuuluu myös maisemansuojeluohjelmaan. Hankealue B-1 on valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Pohjois-Pohjanmaan museo on lausunnossaan 7.8.2023 todennut, että "Valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille ei ensisijaisesti tule suunnitella ja rakentaa suurimittakaavaisia energiahankkeita, joilla voi olla vaikutusta maiseman arvoihin. Hituran aurinkovoimalan hankealue sijoittuu kuitenkin kokonaisuudessaan Hituran käytöstä poistuneen kaivoksen rikastushiekka, sivukivi-, selkeytys- ja palautusvesiallasvyöhykkeiden alueille, eli maisemavaurioita jo kokeneille alueille. Pohjois-Pohjanmaan museon näkemys on, että Hituran aurinkovoimalahankkeen jatkosuunnittelussa tulee tarkoin huomioida Kalajokilaakson valtakunnallisesti arvokas viljelymaisema arvioimalla kattavan selvityksen kautta hankkeen maisemalliset vaikutukset siihen sekä alue B1:n että alue A:n osalta." ELY-keskus toteaa, että hankkeen maisemalliset vaikutukset ovat selvitettävä ja

vaikutukset arvioida Pohjois-Pohjanmaan museon antaman lausunnon mukaisesti.

Hankesuunnitelmassa on tunnistettu hankealueen A mahdolliset vaikutukset alueeseen rajautuvaan hautausmaahan ja kappeliin. Hankkeen suunnittelussa on huomioitava riittävä suojapuusto ja -etäisyys kirkollisten toimintojen ja aurinkoenergian tuotantoalueen välillä. ELY-keskus esittää, ettei aurinkopaneeleita sijoiteta hautausmaan länsi-lounaispuolelle rajautuvalle metsäalueelle laisinkaan riittävän etäisyyden turvaamiseksi toimintojen välille, poiketen aluepiirroksessa osoitetusta.

Hakemuksien hankesuunnitelmissa on todettu, että hankealueen lähiympäristössä on asumista. Hakemuksissa ei ole tarkemmin esitetty, missä asuinrakennukset sijaitsevat ja kuinka paljon vakituista- tai loma-asumista alueella on. EMMI-hankkeessa laaditun aurinkovoiman sijainninhjausmallin mukaan aurinkoenergiahankkeiden vaikutus asumiseen on arvioitava tapauskohtaisesti 4. Hankkeen vaikutuksia arvioidessa on kiinnitettävä huomioita sen vaikutuksista terveelliseen ja turvalliseen ympäristöön. ELY-keskus toteaa, että hankkeessa tulisi selvittää aurinkoenergian tuotantoalueen melun vaikutus ympäristöön. Myös aurinkopaneelien heijastusvaikutukset ympäristöön ja maisemaan tulisi selvittää 5. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus muistuttaa patoturvallisuusviranomaisen antamasta lausunnosta 21.4.2022, joka koski vuonna 2022 rikastushiekka-alueille suunnitteilla olevaa aurinkovoimahanketta. Hituran kaivoksen padot ovat kaivoksen sulkemisesta ja rikastushiekka-alueen peittämisestä huolimatta edelleen patoturvallisuuslain (494/2009) 11 §:n mukaisesti luokiteltuja patoja. Patoturvallisuuslain 15 §:n mukaan padon omistaja on velvollinen pitämään padot kunnossa, 16 §:n käyttämään niitä vaaraa aiheuttamatta ja 17§:n mukaan tarkkailemaan niitä hyväksytyyn tarkkailuohjelman mukaisesti.

4 EMMI-hanke. https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/wp-content/uploads/2023/04/EMMI_TP1_Uusiutuva-energiantuotanto-javetytalous_loppuraportti_11042023.pdf

5 Harvaan asutulla alueella keskeisenä tekijänä ovat vaikutukset naapurikiinteistöön. Toimenpidelupaa edellyttäviä tilanteita voi syntyä lähinnä aurinkopaneelin tai -keräimen valon heijastumisesta naapurikiinteistön rakennuksiin tai suuren aurinkopaneeliryhmän asentamisesta lähelle naapurikiinteistön rajaa.

<https://uudenmaanliitto.fi/wp-content/uploads/2021/11/Uudenmaan-aurinkoenergiaselvitys.pdf>

Hankealue B-1 sijoittuu osittain tulvariskialueelle, jossa tulvan toistuvuus on 1/20 a.

ELY-keskus toteaa, että hakemuksien liitteinä olevat aluepiirustukset ovat yleispiirteisiä eikä niiden perusteella voida arvioida aurinkopaneelien tai muiden alueelle tulevien rakennusten tai rakennelmien tosiasiallista sijaintia eikä siten voida arvioida niiden

sijainnin vaikutusta muun muassa tehtyihin sulkemistoimenpiteisiin ja valvontatoimiin tai voida arvioida kaivoksen eri alueiden soveltuvuutta aurinkopaneelien sijainnille tai perustamistavalle. Suunnittelutarveharkinnan edellytysten täyttymiseksi ja hankkeen vaikutusten arvioimiseksi on laadittava riittävät selvitykset 6. Lisäksi ELY-keskus muistuttaa, että suunnittelutarvehakemuksen liitteinä olevissa aluepiirustuksissa tulisi esittää tavoiteltu tilanne. Myönteinen suunnittelutarveratkaisu on lainvoimaisena tae rakennusluvan saamiselle. Aluepiirustuksessa A on osoitettu aurinkopaneelita myös jaroittialueelle, jolle niiden sijoittaminen ei ole ELY-keskuksen näkemyksen mukaan mahdollista.

6 ks. HE 101/1998 suunnittelutarpeen rinnastamisesta kaavoitukseen. 137 §. Rakennusluvan erityiset edellytykset suunnittelutarvealueella. Suunnittelutarvealueen luonteen ja tarkoituksen mukaisesti maankäytön siellä tulee perustua riittävään suunnitteluun. Tämän mukaisesti ensisijainen lähtökohta on, että rakentaminen perustuisi alueelle hyväksytyyn asemakaavaan. Rakentaminen olisi kuitenkin mahdollista myös silloin, kun se on todettu sopivaksi sellaisessa lupamenettelyssä, jossa sopivuutta on voitu arvioida tavanomaista rakennuslupamenettelyä laajemmin myös yhdyskuntakehityksen, ympäristöarvojen ja tulevan maankäytön näkökulmasta.

Hituran kaivostoiminta on päättynyt vuonna 2013 ja kaivoksen sulkemistoimenpiteitä on tehty vuosina 2017–2022. Sulkemistoimenpiteinä on tehty erilaisia peittorakenteita ja vedenkäsittelyyn liittyviä toimenpiteitä kaivannaisjätealueille. Hakemuksen mukaisen rakentamisen on tapahduttava niin ettei ympäristöluvan mukaisesti toteutettuja sulkemistoimenpiteitä vahingoiteta eikä seurantaa estetä.

Alueidenkäyttöryhmä toteaa, että hankesuunnitelmassa esitetty toiminta lähtökohtaisesti toteuttaa maakuntakaavassa osoitetun alueen käyttötarkoituksen kanssa, mutta hankkeen vaikutuksia ympäristöön, maisemaan tai kaivoksen sulkemistoimenpiteisiin tai niiden jälkivalvontaan ei voida arvioida tarkemmin ennen kuin tarvittavat selvitykset ovat laadittu. MRL 137 §:ssä asetetut edellytykset tulee arvioida myönnettäessä suunnittelutarveratkaisua.

Suunnittelutarveratkaisu on voimassa kaksi vuotta. Mikäli hanke etenee toimenpide tai rakennuslupavaiheeseen, on hankkeen luvituksessa otettava huomioon 1.1.2025 voimaan astuva rakentamislaki.

Luonnonsuojeluryhmä

Hankealue A

Skarta Energy Oy suunnittelee aurinkoenergiapuistoa Nivalan Hituran suljetun kaivoksen allasalueelle sekä sen länsipuoliselle metsäiselle alueelle. Paneelien, muuntamoiden, huoltorakennusten ym. rakenteiden sijaintipaikoista hankealueella ei ole vielä tarkka

tietoa. Hankealueen pintaala on noin 180 hehtaaria ja alueelle tehtiin suunnittelutarveratkaisuhakemuksen yhteydessä kirjallisuus- ja paikkatietopohjainen ympäristöolosuhdeselvitys. Selvityksen mukaan kaivosalueella ei ole enää luontoarvoja. Kaivosalueen länsipuolella esiintyy mäntyvaltaisia talousmetsiä. Hankealueen länsireunalla sijaitsee paikkatietoaineiston mukaan metsälakikohde, toinen mahdolliseksi metsälakikohteeksi arvoitu kohde sijoittuu hankealueen länsiosaan. Selvityksessä suositellaan tekevän kasvillisuus- ja linnustonselvitys hankealueen metsäiselle alueelle, mikäli hanke etenee suunnitteluun.

ELY-keskus toteaa, että ympäristöselvitys on asianmukainen ja antaa riittävästi luontotietoa alustavaan hankesuunnitteluun. Ennen hankkeen toteutumista tulee vaikutustenarviointia varten tehdä maastotöihin perustavia luontoselvityksiä etenkin kasvillisuuden, luontotyyppien ja linnuston osalta alueen luontoarvojen selvittämiseksi. Selvitykset tulee kohdistaa etenkin kaivosaluetta ympäröiville metsäisille alueille. Linnustonselvitysten maastotyöt tulee ulottaa myös kaivoksen allasalueelle sen verran, että saadaan vaikutustenarviointia varten riittävästi tietoa alueen avoimilla kentillä lepäilevistä muuttolinnuista sekä pesimälajeista. Kalajoen peltoalueen merkitys pesimälinnustolle tulisi selvittää ainakin lähtötietonselvityksen (esim. alueen tuulivoimahankkeita varten tehdyistä selvityksistä) avulla.

Luontotyyppien nimet tulee olla Suomen luontotyyppien uhanalaisuus (Kontula & Raunio 2018) –julkaisun mukaisia. Metsälain 10§:n mukaiset kohteet on syytä tarkistaa maastossa ja määrittää kohteiden tarkempaa luontotyyppiä ja sen mukaista uhanalaisstatusta.

Luontodirektiivin liitteiden IV ja II lajien mahdollista esiintymistä hankkeen vaikutusalueella tulee selvittää vähintään asiantuntija-arviona lajien levinneisyystietojen ja elinympäristövaatimusten perusteella. Mikäli asiantuntija-arvion perusteella laji mahdollisesti esiintyy alueella ja lajille voi kohdistua vaikutuksia, tarvittava pohjatieto vaikutusten arviointia varten on hankittava maastonselvityksen avulla. Hankealueen itäosan rajan tuntuman olevien lampien viitasammakkotilanne on selvitettävä, mikäli hankkeesta kohdistuvat vaikutuksia näille lammille.

Riippuen hankkeen tarkemmasta suunnittelusta voi olla tarpeellista selvittää ekologinen yhteystarve hankealueen lävitse.

Hankealue B-1

Suunnittelutarveratkaisun hakemussuunnitelman mukaan suunnittelualueesta suurin osa koostuu vanhasta käytöstä poistuneesta kaivosalueesta, jolla ei ole enää luontoarvoja. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että luontotyyppit ovat voimakkaasti muuttuneet luonnontilaisesta pitkään jatkuneen metsätalouksen ja ojituksen myötä.

ELY-keskus toteaa, että hankkeen vaikutusalueelle tulee tehdä maastotöihin perustavia luontoselvityksiä etenkin kasvillisuuden, luontotyypin ja linnuston osalta alueen luontoarvojen ja perustilan selvittämiseksi, mikäli alueelta ei ole olemassa ajankohtaista luontotietoa.

Etenkin entisen kaivosalueen reuna-alueilla sijaitsevat metsiköt ja peltoalueiden reuna-alueiden lajisto ja luontotyypit on selvitettävä. Linnustoselvitykset tulisi ulottaa myös kaivosalueelle ja selvittää pensoittuneiden alueiden pesimälajistoa.

Ympäristönsuojeluyksikkö

Rikastushiekka-alueen pintavesien poisto perustuu sulkemissuunnitelman mukaan olennaisesti kasvillisuuden aiheuttamaan veden haihtumiseen, koska alueet on muotoiltu koveriksi. Lähinnä ainoastaan rankkasateilla sekä lumen sulamisaikaan koverien alueiden keskellä oleviin dekantointikaivoihin valuu pintavaluntana runsaammin vettä. Rikastushiekka-alueen peittorakenteiden ja kasvipeitteen tarkoitus on vähentää huleveden imeytymistä rikastushiekkatäyttöön mahdollisimman paljon. Mikäli haihtuminen vähenee aurinkovoimalan rakentamisen vuoksi, pintarakenne ei tällöin toimi kuten on suunniteltu. Tällöin on mahdollista, että vesi jää ajoittain seisomaan koverien alueiden keskelle ja veden imeytyminen rikastushiekkaan lisääntyy. Tällöin lisääntyy myös rikastushiekasta pois suotautuvan, mahdollisesti haitta-aineilla pilaantuneen pohjaveden määrä. Tulisi selvittää tarkemmin, muuttaako aurinkovoimalan rakentaminen kasvillisuuden aiheuttamaa veden haihtumista. Mikäli haihtuminen vähenee paneelien varjostavan vaikutuksen takia merkittävästi ja sen seurauksena pintarakenteet eivät toimi suunnitellulla tavalla, ei aurinkovoimalaa voi rakentaa.

Jarosiittialueelle ei ole mahdollista rakentaa paneeleja eikä mitään niiden tukitoimintoja. On mahdollista, että jarosiitti joudutaan jossain vaiheessa kaivamaan kokonaan ylös maasta, mikäli tarkkailussa osoittautuu, että jarosiittialueelta suotautuva pohjavesi ei ala riittävästi puhdistumaan nikkelistä. Mahdollisen kaivutyön turvallisen suorittamisen vuoksi jarosiittialueen reunoille on jätettävä riittävän laaja suoja-alue, jonne ei rakenneta paneeleja eikä niiden tukitoimintoja. Hankkeesta vastaavan on selvitettävä suoja-alueen tarvittava laajuus hankkeen jatkosuunnittelussa.

Ympäristöluvan nro 125/2014/1 lupamääräyksen 54d mukaan "luvan saajan on tehtävä yksityiskohtainen suunnitelma likaantuneiden vesien johtamisesta ja käsittelystä kaivostoiminnan päättymisen jälkeisenä aikana ja toimitettava se hakemusasiana aluehallintovirastoon yhdessä ympäristönsuojelulain 90 §:n 3 momentin mukaisen toiminnan lopettamista koskevien velvoitteiden määrittämisestä koskevan hakemuksen kanssa." Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen vesistöyksikkö valmistelee hakemusta tällä hetkellä yhdessä konsultin kanssa. Tällä hetkellä ei voi lainkaan ennakoida, mitä velvoitteita aluehallintovirasto myöhemmin päätöksessään

antaa toiminnan lopettamiseen sekä vesienkäsittelyyn liittyen. Mikäli tulevat velvoitteet ovat ristiriidassa aurinkovoimalan kanssa, voi se johtaa aurinkovoimalan osittaiseen purkamiseen tai siirtämiseen. Aurinkovoimala rakennetaan tässä tapauksessa toiminnanharjoittajan omalla riskillä.

Mikäli aurinkovoimala rakennetaan, se ei saa haitata nykyisen vesienkäsittelyn toimintaa eikä nykyistä tarkkailua. Myös Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES:n mahdollinen kaivospiirin lakkauttamispäätös saattaa aiheuttaa tulevaisuudessa sellaisia velvoitteita, mitä ei voi tässä yhteydessä ennakoida. Asiassa on pyydettävä kannanotto TUKES:lta.

Tarkempien kommenttien antamiseksi täytyisi tietää tarkemmin yksittäisten paneelirivistöjen sijoittumiset, niiden perustamistapa eri alueilla sekä tukitoimintojen (tiet, huoltoalueet, kaapelilinjat, muuntamot jne.) tarkempi sijoittuminen.

Hankealueella on myös pilaantuneita maita. Tällä hetkellä ei vielä voida sanoa, tuleeko pilaantuneisuutta puhdistaa ja jos tulee, niin miltä alueilta ja mihin tasoon. Asia on toistaiseksi selvitettävänä ELY-keskuksen ympäristönsuojeluyksikössä.

ELY-keskuksen ympäristönsuojeluyksikössä on lausuttavana parhaillaan lupamääräyksen 54g mukaiset sulkemistoimenpiteet. Toimenpiteet hyväksytään tehdyksi, kun ympäristönsuojeluyksikkö on todennut tehtyjen rakenteiden täyttävän niille asetetut vaatimukset. Hankkeen mahdollisella toteuttamisella ei saa estää olemassa olevien ympäristölupapäätösten noudattamista millään osin.

Vesistöyksikkö

Hituran kaivosalueella on louhittu ja rikastettu nikkelpitoista malmia vuosina 1970–2013. Kaivosyhtiö Belvedere Mining Oy:n hakeuduttua konkurssiin vuonna 2015 Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) on ympäristönsuojelulain valvontaviranomaisena tehnyt 11.5.2016 päätöksen Hituran kaivoksen sulkemistoimenpiteistä. Päätöksen mukaisesti ELY-keskus on teettänyt toimintaa koskevassa ympäristöluvassa toiminnanharjoittajan velvollisuudeksi asetetut kaivannaisjätealueiden sulkemistoimenpiteet vuosina 2017–2022, koska kaivosyhtiö Belvedere Mining Oy:n konkurssipesä on ollut varaton ja kykenemätön vastaamaan velvoitteistaan. Ympäristönsuojelulain valvontaviranomaisen ja sulkemisen toteuttamisen tehtävät on ELY-keskuksessa eriytetty. Sulkemistöiden tilaajana on toiminut Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen vesistöyksikkö. Vesistöyksikön lausuntopyyntö Hituran kaivoksen sulkemistoimenpiteiden ja laadunvalvonnan luvanmukaisuudesta on vireillä ELY-keskuksen ympäristönsuojeluyksikössä.

Vedenkäsittely, patoturvallisuustarkkailu ja vesitarkkailu jatkuvat Hiturassa toistaiseksi ELY-keskuksen toimeksiannoissa. Kaivoksen vedenkäsittelyyn ja vesienhallintaan liittyen rikastushiekka-alueella eli hankealueella A liikutaan päivittäin. Vesinäytteitä otetaan säännöllisesti tarkkailuohjelman mukaan mm. rikastushiekka-alueelta, avolouhoksesta, sivukivialueilta tulevista vesistä ja kaivoksen lähiympäristön pohjavesiputkista. Hankealueilla olevat seurantaputket tulee säilyttää ja putket tulee pystyä tarvittaessa myös huuhtelemaan. Kaivosalueen vesienjohtamisjärjestelyitä ei saa muuttaa (mm. kaivot, rummut, ojat, putket, jätealueiden pinnanmuodot). Vedenkäsittelyn, vesienhallinnan ja vesienjohtamisjärjestelyiden hoidon ja kunnossapidon vaatima tila ja kulkuyhteydet on säilytettävä.

Hankkeen suunnittelussa on huomioitava, että rikastushiekka-allas 1:llä ja 2:lla viivytetään pintavesiä lähinnä ojastossa sade- ja sulamisjaksoilla. Entinen palautusvesiallas toimii hulevesien tasausaltaana ja siinä on aina vettä. Rikastushiekka-allas 1:llä esiintyy muutaman hehtaarin alalla haitallista vieraslajia, lupiinia. Hituran 2. vaiheen sulkemisurakkaan liittyvä lupiinin torjunta jatkuu mahdollisesti vielä urakan takuuajan päättymisen jälkeen sulkemisurakoitsijan Nyab Finland Oy:n toimesta. Urakan takuu aika päättyy 7.9.2023.

Jätealueiden peittorakenteille ei saa aiheutua vaurioita, eikä eroosio tai veden imeytyminen maaperään saa lisääntyä. Rikastushiekka-alueella peittorakenteiden alueet on pidettävä puuttomina ja pensaattomina, ettei syvä juuristo lisää veden imeytymistä tiivistyskerroksen läpi. Rikastushiekka-alueella ja sivukivialueilla peittorakenteiden alueet on pidettävä nurmetettuina pölyämisen estämiseksi. Jarosiittialueelle ei saa rakentaa.

ELY-keskuksella on oikeus tehdä alueella kaivoksen sulkemisen ja tarkkailun kannalta tarpeellisia toimenpiteitä ja mahdollisia muutostöitä korvauksetta. Tällä hetkellä ELY-keskuksella ei ole tiedossa sulkemiseen liittyviä muutostöitä rikastushiekka-alueella (hankealue A) eikä sivukivialueilla (hankealue B-1). Avolouhoksen ympäristöön sekä avolouhoksen ja Kalajoen väliselle alueelle on mahdollisesti vielä tulossa vesienjohtamisjärjestelyihin liittyviä muutostöitä. Louhosta saatetaan käyttää tulevaisuudessa osana kaivoksen vedenpuhdistusta, mutta sitä ei vielä ole suunniteltu tarkemmin. Jos avolouhokseen johdetaan tulevaisuudessa vesiä rikastamon suunnasta, se tapahtuu todennäköisesti olemassa olevia ojia pitkin tai putkituksena nykyisten teiden varsia pitkin. Louhokseen on olemassa olevat juoksutusyhteydet rikastushiekka-alueelta ja vedenkäsittelylaitokselta.

Hituran rikastushiekka-altaiden ja selkeytysaltaan padot on luokiteltu patoturvallisuuslain mukaisesti 2. luokan padoiksi ja palautusvesialtaan padot 3. luokan padoiksi. Patoturvallisuustarkkailu jatkuu toistaiseksi tarkkailuohjelman mukaan. Selkeytys- ja palautusvesialtaan patoja on purettu sulkemistöiden yhteydessä. ELY-keskuksen vesistöyksikkö on

esittänyt patoturvallisuusviranomaiselle kaikkien allasalueen patojen luokituksen poistamista. Luokittelupäätöstä ei ole vielä saatu, mutta alustavan suullisen tiedon mukaan rikastushiekka-aldaiden padot olisivat jäämässä luokittelun piiriin. Lisäksi rikastushiekka-alue on kaivoksen ympäristöluvassa luokiteltu suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavaksi kaivannaisjätealueeksi.

ELY-keskuksella on tarkoitus jättää yhdessä Belvedere Mining Oy:n konkurssipesän kanssa aluehallintovirastoon kaivoksen toiminnan lopettamista koskevien velvoitteiden määräämistä koskeva lupahakemus. Hakemukseen sisältyy mm. koko kaivosaluetta koskeva vesienkäsittelysuunnitelma sulkemisen jälkeisenä aikana. Samassa yhteydessä tarkastellaan myös, aiheuttaako rikastushiekka-alue enää suuronnettomuuden vaaraa. Hakemuksen jättämisen arvioitu aikataulu on vuosien 2023–2024 aikana. Hankealueen B-1 vieressä sijaitseva avolouhos lähiympäristöineen on sortumavaarallista aluetta ja se on aidattu. Avolouhoksen täytyminen on kesken ja uusia sortumia tapahtuu koko ajan. Louhoksen vesipinta on tällä hetkellä noin 11 metriä Kalajoen vesipintaa alempana ja nousee noin sentin päivävauhtia. Pintavesien lisäksi louhokseen virtaa pohjavettä. Louhoksen ympäristön pohjavesipinta on vielä alentuneena ja tulee nousemaan louhoksen täytyessä, mikä voi vaikuttaa mm. peltojen kantavuuteen. Louhoksen täytyttyä virtaus kääntyy kohti Kalajokea. Louhoksen vesipinnan arvioidaan nousevan lähelle Kalajoen vesipinnan tasoa. Hankealueella B-1 sivukivialueiden ja avolouhoksen välissä on kaksi maanottoaluetta, joista on otettu pintamaata ja savea kaivoksen sulkemistöihin. Maanottoalueet ovat nykyään vesialueita.

Avolouhosta ympäröivä peltoalue on pengerrytetty ja pellot kuivatetaan pumppaamalla. Kalajoen tulvapenger ja pumppaamo ovat ELY-keskuksen kunnossapidettäviä. Hankealue B-1 sijoittuu osin Kalajoen tulva-alueelle, jonne keskimäärin kerran 20 vuodessa toistuva tulva nousee.

Hankealueella B-1 kiillegneissikasan ja avolouhoksen vieressä ns. kolmijalan alueella maaperässä on öljyä. PIMA-selvitysten perusteella öljystä ei arvioida aiheutuvan ympäristöriskiä nykyisellään eikä veden noustessa avolouhoksessa. Vesistöyksikön lausuntopyyntö PIMAselvityksistä on vireillä ELY-keskuksen ympäristönsuojeluyksikössä. Öljyesiintymä jatkuu osittain kiillegneissikasan alle. Lähiympäristöön asennetuista tarkkailuputkista ei ole toistaiseksi saatu vesinäytteitä, koska ne ovat vielä kuivia pohjaveden ollessa alentuneena. Kolmijalan alueella on myös Feasib Consulting Oy:n vedenkäsittelymateriaalien testialue, missä on käynnissä tutkimushankkeita.

Hakemussuunnitelmasta B-1 ja aluepiirustuksesta B ilmenee, että osalla läjitysalueesta on tarkoitus tehdä maansiirtotöitä alueen muotoilemiseksi aurinkopuistolle sopivaksi. Sivukivialueilla peittorakenteet on tehty lähinnä tasannealueille ja jyrkät luiskat on jätetty peittämättä. Suljetuilla sivukivialueilla ei tule tehdä maansiirtotöitä. Kasojen kaivaminen ja muotoilu rikkoo

peittorakenteet ja lisää jätealueelta liukenevien haittaaineiden, kuten nikkelin, kuormitusta ympäristöön. Sivukivikasat ovat lohkareisia ja niissä voi syntyä rapautumisen ja eroosion myötä painumia ja syöpymiä. Jyrkissä luiskissa voi tapahtua paikallisia sortumia.

Kaivoksen sulkemisen näkökulmasta hankkeiden toteuttamiselle ei ole estettä, kunhan edellä mainitut asiat huomioidaan.

Hankealueiden lopulliset rakenne- ja sijoitussuunnitelmat sekä tarkennetut asemapiirroksot on hyväksyttävä ELY-keskuksessa.

Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue lausuu hankkeesta seuraavaa.

Aluepiirustus B:ssä on havaittavissa, että aurinkopaneeleja on tulossa aivan maantien 7630 (Järvikyläntie) varteen Malmintien liittymän itäpuolelle. Karkeasti kartalta mitattuna näyttää siltä, että osa aurinkopaneeleista sijoittuisi maantien suoja-alueelle. Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue muistuttaa, että maantien suoja-alue ulottuu kyseisellä maantiellä 20 metrin etäisyydelle maantien ajoradan keskilinjasta, eikä hyväksy paneelien sijoittamista maantien suoja-alueelle. Myös esimerkiksi rakennukset ja muuntamot tulee sijoittaa maantien suoja-alueen ulkopuolelle.

Mikäli aurinkovoimapuiston rakentaminen vaatii esimerkiksi liittymien parantamista, laajentamista tai uutta liittymää maantien varrella, tulee rakentajan hakea ELY-keskuksesta liittymälupaa. Lisätietoa asiasta löytyy: <https://www.ely-keskus.fi/liittymat>. Jos maantien tiealueelle on tarvetta sijoittaa uusia kaapeleita, johtoja tai putkia, sitä varten tarvitaan lupa, jota voi hakea Pirkanmaan ELY-keskuksesta. Lisätietoa: <https://www.elykeskus.fi/kaapelit-johdot-ja-putket-tiealueella>. Mahdollisten maanteiden tiealueille tehtävien muutosten suunnitteluun voidaan edellyttää suunnittelulupaa, jonka myöntää tarvittaessa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue. Kaikkiin maanteillä tehtäviin töihin tulee hakea työlupa Pirkanmaan ELY-keskukselta.

Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue pitää tärkeänä, että erityisesti lähelle maanteita sijoitettavien paneelien osalta kiinnitetään huomioita niiden häikäisyn ehkäisyyn. Paneelit eivät saa aiheuttaa häikäisyä maantiellä liikkujille.

Aurinkovoimapuistoaluetta ympäröivä aita tulee sijoittaa kiinteistöllä alueen rajoittuessa maantiehen 1 metrin päähän kiinteistön rajasta. Aidan tulee vastata riista-aitaa (korkeus 2 m). Liittymien kohdalla aidassa tulee olla portti.

Mikäli aurinkovoimapuistoa rakennettaessa hankealueelle on tarpeen kuljettaa paljon esimerkiksi maa-aineksia hankealueen ulkopuolelta, tulee kuljetuksista aiheutuvia vaikutuksia pyrkiä vähentämään kuljetusreitillä varrella olevan asutuksen näkökulmasta. On tärkeää tunnistaa liikenneturvallisuuden tai liikenteen sujuvuuden näkökulmasta mahdolliset ongelmalliset paikat.

Kuljetuksia suunniteltaessa tulee kuljetusreitillä huomioida maanteiden osalta mahdolliset siltojen paino- ja korkeusrajoitukset sekä teiden painorajoitukset ja kunto. Kuljetusten ajoittuminen kelirikko-aikaan vaikuttaa merkittävästi tieverkon vahvistustarpeeseen. Hankkeen aiheuttaman liikenteen vaikutukset tiestön ja siltojen kantavuuteen tulee arvioida sekä määrittää mahdolliset rakentamis-, vahvistamis- ja parantamistarpeet sekä mahdolliset liittymien ja kaarteiden leventämistarpeet. Parantamistarpeiden arvioinnissa on huomioitava hankealueen ohella myös aluetta ympäröivä, kuljetuksiin käytettävä tiestö. Mikäli maanteiden osalta rakenteiden vahvistamiselle tai liittymien parantamistoimille todetaan tarvetta, niiden suunnitteluun ja niihin liittyvien suunnitelmien käsittelyyn tulee varata riittävästi aikaa. Toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella yhdessä niistä vastaavien viranomais tahojen (ELY-keskus tai Väylävirasto) kanssa. Tarvittaessa tulee pyytää hyvissä ajoin Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualueelta ennakkolausuntoa teiden ja siltojen kantavuuksista kuljetusreittien osalta.

Yhteenveto

ELY-keskuksen näkemys on, että hankkeiden YVA-tarveharkinta tulee olla ratkaistu ennen kuin suunnittelutarveratkaisusta päätetään.

ELY-keskus korostaa, että tässä lausunnossa mainitut tarvittavat selvitykset ja vaikutusten arvioinnit tulee olla tehty ennen kuin suunnittelutarveratkaisusta päätetään.

Hankkeesta tulee pyytää lausunnot voimajohtojen omistajilta ja Tukes:lta.

ELY-keskus toteaa, ettei jarosiittialueelle saa rakentaa ja hankkeesta vastaavan on selvitettävä suoja-alueen tarvittava laajuus hankkeen jatkosuunnitteluun. Myöskään suljetuilla sivukivialueilla ei tule tehdä maansiirtotöitä. Jätealueiden peittorakenteille ei saa aiheutua vaurioita, eikä eroosio tai veden imeytyminen maaperään saa lisääntyä.

Vedenkäsittelyn, vesienhallinnan ja vesienjohtamisjärjestelyiden hoidon ja kunnossapidon vaatima tila ja kulkuyhteydet on säilytettävä. ELY-keskuksella on oikeus tehdä alueella kaivoksen sulkemisen ja tarkkailun kannalta tarpeellisia toimenpiteitä ja mahdollisia muutostöitä korvauksetta.

ELY-keskus toteaa, ettei se voi ottaa kantaa tässä vaiheessa hankkeen kaikkiin vaikutuksiin tai miten hanke vaikuttaa kaivokselle tehtyihin ympäristöluvan mukaisiin sulkemistoimenpiteisiin tai luvan edellyttämiin valvontatoimiin alueella.

ELY-keskus edellyttää kaivoksen sulkemistoimien turvaamiseksi, että hankealueiden lopulliset rakenne- ja sijoitussuunnitelmat sekä

tarkennetut asemapiirroksot on hyväksyttävä ELY-keskuksessa ennen hankkeen toteuttamista. Hankkeen mahdollisella toteuttamisella ei saa estää olemassa olevien ympäristölupapäätösten noudattamista milteään osin.”

Lisäksi rakennusvalvonnalla on ollut käytössään Kainuun ELY-keskuksen patoturvallisuusviranomaisen 21.4.2022 Sitema Oy:lle antama lausunto:

”Patoturvallisuusviranomaisen lausunto

Hituran kaivoksen padot ovat kaivoksen sulkemisesta ja rikastushiekkaalueen peittämisestä huolimatta edelleen patoturvallisuuslain (494/2009) 11 §:n mukaisesti luokiteltuja patoja. Patoturvallisuuslain 15 §:n mukaan padon omistaja on velvollinen pitämään padot kunnossa, 16 §:n käyttämään niitä vaaraa aiheuttamatta ja 17§:n mukaan tarkkailemaan niitä hyväksytyn tarkkailuohjelman mukaisesti.

Aurinkovoimapuiston muuntamot ja maakaapelit sijoittuvat toimitetun kaapelireittikartan mukaan kolmen Hituran patoturvallisuuslain mukaan luokitellun padon alueelle. Palautusvesiallas on osittain purettu, selkeytysvesialtaan päälle on rakennettu peittorakenne ja patoa on osittain purettu sekä rikastushiekka-aitaiden päälle on rakennettu peittorakenne. Peittorakenteen johdosta hulevedet eivät pääse imeytymään rikastushiekkaan ja rikastushiekassa oleva huokosvesivesimäärä vähenee, joten ajan myötä myös padoista aiheutuva patoturvallisuuslain tarkoittama vahingonvaara pienenee. Kaivoksen padoista on valmistumassa arvio nykytilanteessa aiheutuvasta vahingonvaarasta, jonka mukaan patojen luokittelun tarve tullaan arvioimaan uudelleen.

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen patoturvallisuusviranomaisen ei näe estettä hankkeen toteuttamiselle. Toimitetuista asiakirjoista ei kuitenkaan selviä kaapeleiden ja kaivantojen sijaintia suhteessa patorakenteeseen. Suunnitelmaa tulisi täydentää padon tyyppipoikkileikkauksella, jossa näkyisi kaivantojen sijoittuminen sekä myös altaan tiivisrakenne.

Hankkeen toteuttajan tulee varmistaa yhteistyössä padon omistajan kanssa, että tulevat rakenteet eivät töiden aikana tai niiden valmistuttua vaaranna patoturvallisuutta, haittaa rikastushiekka-altaan pintavesien kulkeutumista, estä padoilla liikkumista tai haittaa patojen tarkkailua. Mikäli kaivantoja tehdään padon ulkoluiskaan (esim. kaapelilinja kaivosalueen sähköasemalle), tulee varmistaa että ulkoluiskaa ei tukita liian tiiviillä materiaalilla siten, ettei altaan suotovesien purkautuminen esty. Myöskin mahdollisissa patorakenteen läpiviennissä tulee varmistua, ettei niiden kautta pääse muodostumaan hyvin vettä läpisevää virtauskanavaa, josta voisi olla vaaraa patorakenteelle.”

Hankkeen vaikutukset maisemaan ja naapureihin

Rakennuspaikka on noin 180 hehtaarin suuruinen useasta tilasta ja määräalasta Nivalan Järvikylällä vanhalla rikastushiekka-altaalla ja sen lähiympäristössä Alue on ollut pääasiassa kaivos- ja osittain metsätalouskäytössä. Rakentaminen vaatii puuston poiston metsäalueella. Lähinaapurit sijaitsevat hankealueen välittömässä läheisyydessä.

Kaavoitustilanne

Suunnittelualueella ei ole voimassa yleis- tai asemakaavaa. Alueella on voimassa Pohjois-Pohjanmaan 1. 2. ja 3. vaihemaakuntakaava. Maakuntakaavassa suunnittelualue sijoittuu maaseudun kehittämisen kohdealueelle. Kaavamääräyksissä mainitaan: *Merkinnällä osoitetaan ylikunnallisia maaseutu-asutuksen alueita, joilla kehitetään erityisesti maatalouteen ja muihin maaseutu-elinkeinoihin, luonnon- ja kulttuuriympäristöön sekä maisemaan tukeutuvaa asumista, elinkeinotoimintaa ja virkistyskäyttöä. Vyöhykkeillä on tarvetta kehittää kuntien yhteistyöllä yhtenäisiä suunnitteluperiaatteita.*

Suunnittelumääräyksistä todetaan: *Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota luonnon ja ympäristön kestäväan käyttöön, maatalouden ja muiden maaseutu-elinkeinojen toimintaedellytyksiin, maiseman hoitoon, vesistön vedenlaadun turvaamiseen ja ulkoilureittien kehittämiseen.*

Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee määritellä tulvan aiheuttamat rajoitukset rakentamiselle. (Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaava).

Maakuntakaavassa suunnittelualue sijoittuu maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle *Malisjokivarren kulttuurimaisema* (Pohjois-Pohjanmaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi 2013–2015). Suunnittelumääräyksissä todetaan: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja kehittämisessä on otettava huomioon alueen ominaispiirteet sekä maisema- ja kulttuuriarvot. Alueen suunnittelussa on arvioitava ja sovitettava yhteen maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukainen maankäyttö sekä maisema- ja kulttuuriympäristöarvot. Maisema-alueella tulee edistää peltojen, niittyjen ja muiden avoimien maisematilojen säilymistä. Uudis- ja täydennysrakentamisen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakentamisen sopeutumiseen sijainniltaan ja rakennustavaltaan maisemaan.*

Hankkeen vaikutukset

Vaikutukset kaavoitukselle ja alueiden käytön muulle järjestämiselle

Hankkeella ei ole merkittäviä vaikutuksia kaavoitukselle tai alueiden käytölle.

Maisemalliset vaikutukset ja vaikutukset luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilymiseen.

Suunnitellulla hankkeella on maisemallisia vaikutuksia hankkeen

lähialueelle. Huomioiden hankkeen sijoittuminen arvokkaan maisemaalueen reuna-alueelle ja korkeusasemaltaan Järvikyläntien korkotason yläpuolella vanhalle rikastushiekka-altaalle, suunniteltu hanke ei kuitenkaan todennäköisesti merkittävällä tavalla vaikeuta erityisten kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä.

Vaikutukset yhdyskuntakehitykselle

Aurinkopuistoa ei ole tarpeen liittää vesijohtoon tai viemäriin.

Hankealueelle B1 on tarkoitus rakentaa sähköasema, johon aurinkovoimala liitetään. Sähköverkkoa mahdollisesti joudutaan vahvistamaan.

Hankealueen toteutuminen vaatii teiden rakentamista. Kulku aurinkopuistoon tapahtuu Järvikyläntien kautta. Aurinkovoimalan tieliittymien luokitus tulee tarkistaa ja tarvittaessa hakea liittymälupa.

Ratkaisuvalta

Maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n 5 momentin mukaan rakennusluvan myöntämiselle säädettyjen edellytysten olemassaolon suunnittelutarvealueella ratkaisee rakennuslupamenettelyn yhteydessä tai erillisessä menettelyssä kunnan päättämä viranomainen.

Nivalan kaupungin hallintosäännön mukaan tekninen lupajaos päättää rakennusluvan edellytyksistä suunnittelutarvealueella.

Sovelletut oikeusohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslain 16 §:n mukaan suunnittelutarvealueella tarkoitetaan aluetta, jonka käyttöön liittyvien tarpeiden tyydyttämiseksi on syytä ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin, kuten teiden, vesijohdon tai viemärin rakentamiseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n 1 momentin mukaan sen lisäksi mitä rakennusluvan edellytyksistä muutoin säädetään, rakennusluvan myöntäminen 16 §:ssä tarkoitetulla suunnittelutarvealueella, jolle ei ole hyväksytty asemakaavaa, edellyttää, että rakentaminen 1) ei aiheuta haittaa kaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle; 2) ei aiheuta haitallista yhdyskuntakehitystä; ja 3) on sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista.

Rakentamisessa on mahdollisuuksien mukaan säästettävä arvokkaita kasvillisuuden reunavyöhykkeitä, luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä kuten siirtolohkareita, kauniita yksittäispuita, jne.

Esittelijä

Vt. rakennustarkastaja Ojala Ari

Päätösesitys

Suunnittelutarveratkaisu jätetään pöydälle lisäselvityksiä varten. Lisäksi YVA-tarveharkinta tulee olla ratkaistu ennen kuin suunnittelutarveratkaisusta päätetään.

Päätös

Hyväksyttiin yksimielisesti.

OTE:

Hakija, POP ELY-keskus, vt. rakennustarkastaja